

ЗВО «Університет Короля Данила»

Бібліотека

«Конституція – основний закон державотворення»

Віртуальна книжкова виставка літератури

фонду бібліотеки УКД

присвячена Дню Конституції України



Івано-Франківськ

2025

/ Укладач Чікальова С.О, бібліотекарка УКД

Конституція – основний закон державотворення: віртуальна книжкова виставка літератури фонду бібліотеки УКД , присвячена Дню Конституції України. Івано-Франківськ: ЗВО « Університет Короля Данила» , бібліотека , 2025 . 20 с.

Представлена література віртуальної книжкової виставки фонду бібліотеки УКД надає можливість кожному ознайомитися з важливим значенням Конституції, в якій закріплено право українського народу мати власну державу, дається відповідь на питання, якою ця держава є, які шляхи її розвитку. На виставці, окрім самої «Конституції України», представлено літературу історичного характеру, що розповідає про нелегкі етапи написання та прийняття Конституції України, про відомі історичні постаті, що тим чи іншим чином були причетні до її творення.

Ця виставка є інструментом для ознайомлення користувачів з історією та основними засадами Конституції України, а також для формування правової культури та отримання знань про конституційні права та свободи.



ВСТУП

Слово "Конституція" походить із латини, означає «устрій, організація чого-небудь». Сьогодні це поняття розуміють як ***Основний закон держави, в якому містяться загальні положення про державний устрій, форму правління; закріплені права і свободи людини і громадянина; встановлено принципи регулювання суспільних відносин.***

День Конституції – не просто свято нормативного акту, а день, коли було затверджено права і свободи громадян України. Конституція – це основний державний документ, який визначає державний устрій, порядок і принципи функціонування органів влади, виборчу систему, права й обов'язки держави, суспільства та громадян.

Цікаві факти про Конституцію України

Конституція України була прийнята Верховною Радою о 9:20 ранку 28 червня 1996 року. Депутати весь день і всю ніч працювали над проектом, залишаючись у сесійній залі без перерв. «За» ухвалення Основного закону проголосували 315 народних депутатів. Конституція України 1996 року стала першою загальновизнаною у всьому світі Конституцією незалежної Української держави. Вона визначає основи суспільного і державного ладу, права і свободи людини й громадянина, порядок організації і функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Декілька цікавих фактів про Основний закон:

- 1) Процес підготовки Конституції України тривав шість років – з 1990 по 1996 рік.
- 2) всього було запропоновано 15 проектів Конституції України – від Конституційної комісії, політичних партій, науковців.
- 3) Конституція України могла бути не прийнята 28 червня, так як напередодні історичного засідання парламенту Президент України видав указ про проведення всеукраїнського референдуму 25 вересня 1996 року про прийняття



нової Конституції України. Однак, після прийняття Конституції, цей указ був скасований.

5) Міжнародне співтовариство схвалило Конституцію України, назвавши її однією з найдемократичніших у світі.

6) 22 серпня 2011 року у Києві була презентована перша мініатюрна Конституція України. Конституція в мініатюрі розміром 21х32 мм має 160 сторінок, на яких вручну були написані близько 9,5 тис. букв. Кожна з цих літер має розмір не більше 1 мм. Текст книги написаний індійською тушшю. Сама ж мініатюра виконана зі спеціального тонкого паперу. Міні-Конституція знаходиться в чохлі з зображенням герба. На створення мініатюри було витрачено близько 2 місяців. Вона передана в Музей книги і друкарства.

Попередники сучасної Конституції

1. Конституція Пилипа Орлика – 1710 рік.
2. Конституція УНР – 29 квітня 1918 року.
3. Мала конституція ЗУНР – 13 листопада 1918 року.
4. Тимчасова Конституція Карпатської України – 15 березня 1939 року.

Стаття 161 проголошує День прийняття Конституції України державним святом – Днем Конституції України. З 1997 року цей день є державним вихідним і днем вшанування Основного Закону держави.

Історична довідка

Український конституціоналізм має глибоке історичне коріння, тяглість і свої особливості. Найголовніші з них – український конституціоналізм розвинувся під впливом європейських країн, які першими почали його формувати; заснований на ідеях прав та свобод людини, верховенства права та демократії. Ці засади формувалися протягом століть відповідно до національного характеру українців, способу життя, цінностей і суспільних відносин.

Середньовічна передісторія українського конституціоналізму – від «Руської Правди» до Литовських статутів. «Руська Правда» почала



укладатися в XI столітті за князювання Ярослава Мудрого. Це перша відома кодифікація права на українських територіях, яка наслідувала законодавчі акти германських та англосаксонських держав Європи. Акцент на правах різних станів, власності, судочинстві. У Литовських статутах було кодифіковано право Великого Князівства Литовського. Три редакції статутів (1529, 1566, 1588 років) написані слов'янською мовою увібрали в себе правові традиції Русі та середньовічної Європи. Встановлювали межі князівської влади і захищали права різних суспільних станів.

Зародження вітчизняної конституційної думки, пов'язане із революцією під проводом Богдана Хмельницького та відродженням козацької державності (2-га половина XVII – XVIII століть). Внутрішній устрій, соціально-економічний розвиток, права та вольності козацтва визначали гетьманські універсали, зокрема Богдана Хмельницького, а також міжнародні договори (наприклад, Зборівський між козаками і польським королем Яном Казимиром). Березневі статті Богдана Хмельницького регламентували політичне, правове, фінансове і військове становище України після Переяславської ради. Гадяцький трактат передбачав створення Великого Князівства Руського у складі Речі Посполитої. Вагомою віхою тогочасного розвитку конституційної думки України стала Конституція Пилипа Орлика 1710 року – «Договір та встановлення прав і вольностей Війська Запорозького та всього вільного народу Малоросійського між Ясновельможним гетьманом Пилипом Орликом та між Генеральною старшиною, полковниками, а також названим Військом Запорозьким, що за давнім звичаєм і за військовими правилами схвалені обома сторонами вільним голосуванням і скріплені найяснішим гетьманом урочистою присягою».



У 2021 році кияни
мали унікальну змогу —
побачити оригінал
Конституції Пилипа
Орлика.

За змістом це був документ, який в політико-правових поняттях того часу обґрунтував право України на державну самостійність та її державний устрій. Його прийняття стало справді великою подією, оскільки засвідчувало політичну зрілість козацької держави. «Договір» відображав світоглядні цінності козацької старшини XVII–XVIII століть, її прагнення унормувати життя за власними звичаями, традиціями й законами, враховував також інтереси й інших станів — духовенства, міщанства, купецтва і селянства, об'єднаних у поняття «народ».

Формування конституційних ідей після втрати державності (кінець XVIII – початок XX століть). Власні конституційні проекти розробили Микола Костомаров у «Книзі буття українського народу», Михайло Драгоманов у праці «Вільна спілка», учасник Кирило-Мефодіївського братства Георгій Андрузький у «Начерках Конституції Республіки». Загалом кирило-мефодіївці в умовах посилення реакції в часи імператора Миколи I декларували ідеї республіканського устрою, демократичного правління, громадянських прав, а ідеалом державності у них була федерація слов'янських народів. На Західній Україні тоді сформувалися конституційно-правові погляди соціал-демократів



Остапа Терлецького та Івана Франка. На початку ХХ століття під впливом революції 1905–1907 років в Російській імперії на українських теренах конкурували конституційних концепцій – соціал-демократична Михайла Грушевського, консервативна В'ячеслава Липинського та Стефана Томашівського, націократична Миколи Міхновського.

Конституційний процес в добу Української революції 1917–1921 років. 29 квітня 1918 року Мала Рада схвалила «Статут про державний устрій, права і вольності УНР». Цей документ не набув чинності через державний переворот гетьмана Павла Скоропадського. 13 листопада того ж року ухвалили Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії, який слугував конституцією Західноукраїнської Народної Республіки. Проекти українських конституцій розроблялися навіть тоді, коли шанси відстояти незалежність виглядали примарними. У роки революції з'явилося кілька ґрунтовних розробок, зокрема представлений Урядовою комісією УНР із вироблення Конституції Української Держави. Конституційні проекти Української революції заклали основи державницької традиції УНР. Подальший розвиток вони отримали в програмних документах Української головної визвольної ради.

Конституційні ініціативи українського визвольного руху ХХ століття. Традиції державного будівництва продовжив 15 березня 1939 року в Хусті Сойм Карпатської України, проголосивши її незалежність і ухваливши два закони зі статусом конституційних, які визначали форму державного правління.

У липні 1944 року неподалік села Недільна на Львівщині відбулися Установчі збори УГВР. Збройна частина українського визвольного руху (УПА) отримала політичне представництво. Ідеологія та принципи формування УГВР були спрямовані на консолідацію всіх національних сил і відзначалися



демократичністю. На Зборах ухвалили Універсал, Платформу і Тимчасовий устрій, які також вважаються важливим джерелом української конституційної думки. Вища законодавча влада стала компетенцією Великого збору УГВР, а виконавча – Генерального секретаріату. Президентом УГВР обрали колишнього члена Центральної Ради, уродженця Полтавщини Кирила Осьмака. Українська головна визвольна рада керувала боротьбою УПА до кінця 1950-х років.

В УСРР / УРСР у різний час було ухвалено чотири конституції. Вони хоч і проголошували Україну суверенною державою, але насправді були лише формальним прикриттям колоніального становища України та панування в ній тоталітарного режиму. Основний документ був цілковитою формальністю – передбачав можливість виходу кожної республіки зі складу СРСР, але не надавав жодного механізму.

Новітній конституційний процес нерозривно пов'язаний із відновленням української державності. Творення Конституції розпочалося із ухваленням Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 року. З розпадом СРСР та ухваленням Акта проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року національна законотворчість активізувалася.

Всеукраїнський референдум засвідчив підтримку проголошення незалежності України. Більшість країн світу визнали Україну суверенною державою. Робота над прийняттям Основного Закону незалежної України почалася в 1992-му і тривала майже 4 роки. Періодично її супроводжували гострі дискусії, зокрема, – довкола державних символів, державної мови, статусу Криму тощо. Вони, можна сказати, відобразили протистояння між тією частиною політичних сил, які тяжіли до радянського минулого, і тими, що прагнули утвердити і зміцнити незалежну державу.



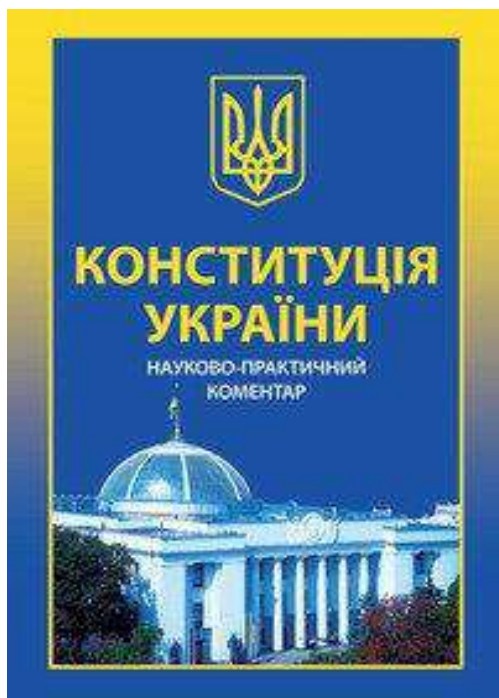
28 червня 1996 року після безпрецедентного за тривалістю й напругою засідання, що увійшло в історію під назвою «Конституційна ніч», Верховна Рада 315 голосами ухвалила Конституцію України.



Конституція України
з підписами народних
депутатів. Фото з архіву.

Ми сердечно вітаємо Вас з Днем Конституції України! Зичимо всім миру, добра та перемоги нашої рідної Батьківщини. В умовах війни День Конституції набуває особливого значення, адже демонструє незламність нашого народу

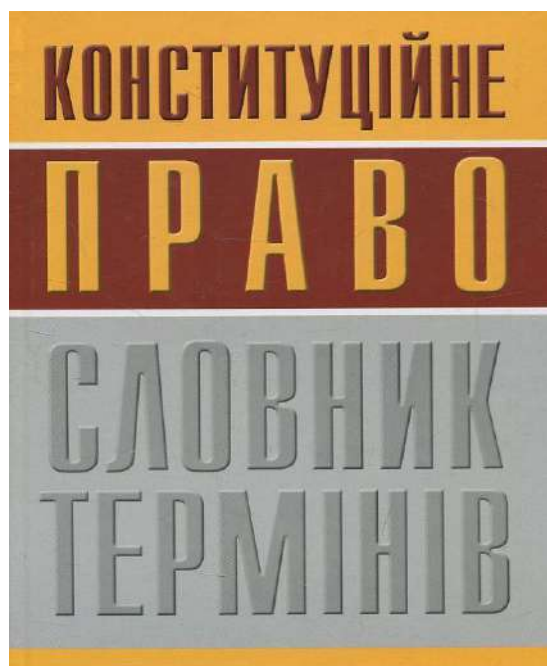




/ редкол. В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відпр. секретар), Ю.Г. Барабаш та інш.; Нац. акад. прав. наук України – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

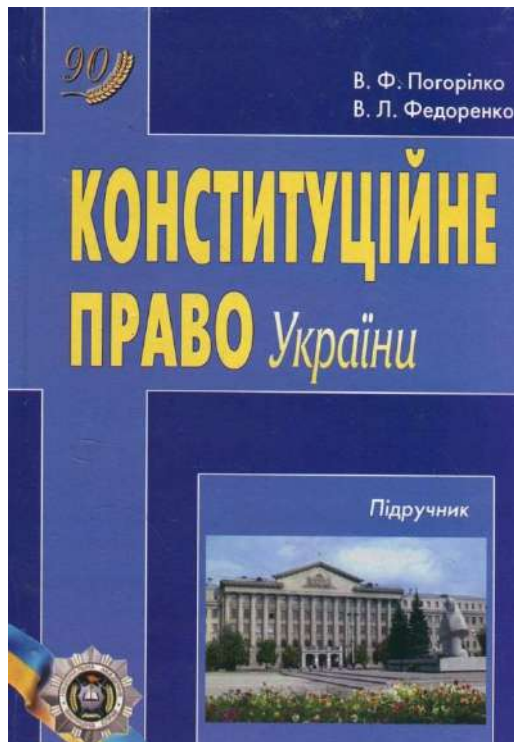
Науково-практичний коментар Конституції України підготовлено на основі сучасних досягнень юриспруденції, новітніх державно-правових доктрин з урахуванням практики Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини та 15-річного досвіду застосування Конституції України. До складу авторського колективу увійшли провідні вітчизняні науковці, академіки та члени-кореспонденти Національної академії правових наук України, народні депутати України,

керівники центральних органів законодавчої, виконавчої та судової влади, правоохоронних органів.



Шляхтун П. П. Конституційне право : словник термінів / П. П. Шляхтун. - Київ : Либідь, 2005. - 568 с.

Словник містить визначення та опис близько 2000 понять і термінів конституційного права як науки і галузі права. Відповідно до предмета конституційного права визначаються поняття і терміни, що характеризують конституційні засади організації економічного, соціального, політичного і духовного життя суспільства, організацію і функціонування державної влади, основи взаємовідносин держави та особи



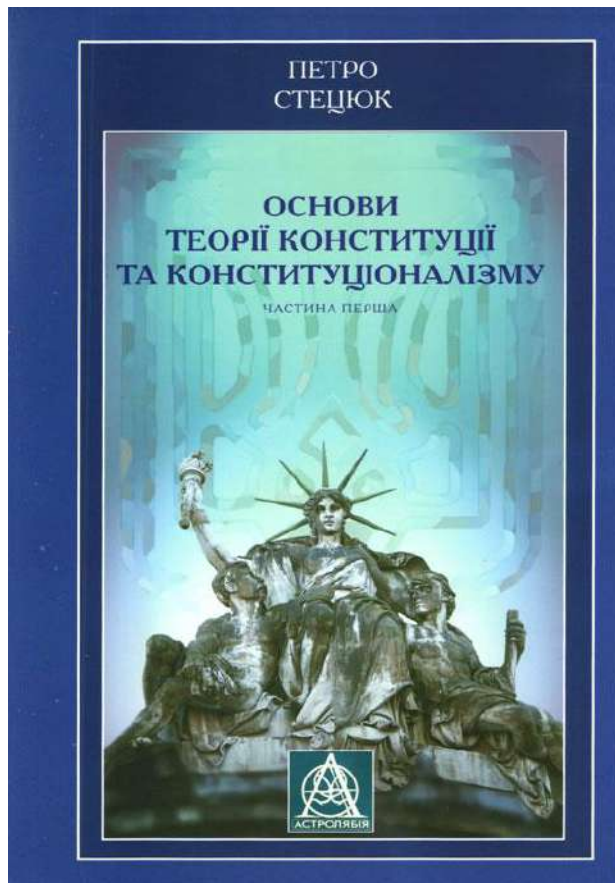
Конституційне право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.

У підручнику з урахуванням останніх досягнень науки конституційного права та сучасного конституційного законодавства аналізуються питання теорії Конституції, основ конституційного ладу, прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, конституційних засад громадянського суспільства, правового статусу його інститутів, організації і проведення виборів та референдумів, розкривається конституційно-правовий статус вищих органів влади, територіальний устрій України



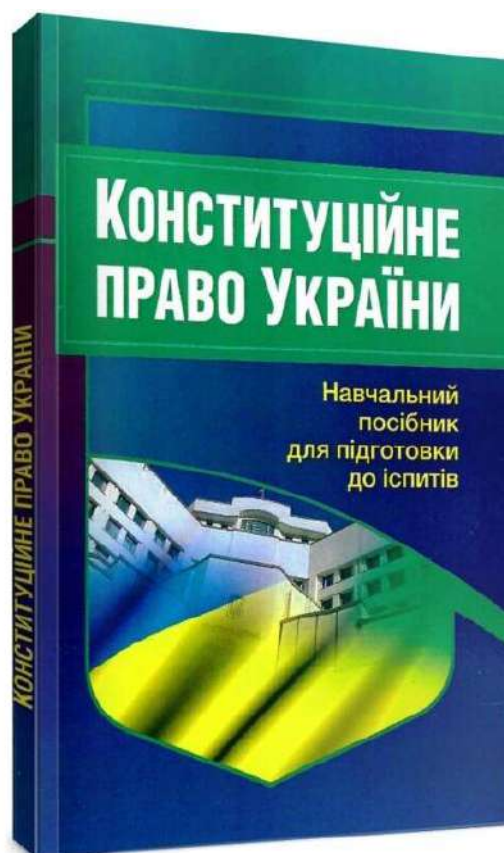
Годованець В. Ф. Конституційне право України: Конспект лекцій. — 2-ге вид., стереотип. — К.: МАУП, 2001. — 216 с. — Бібліогр.: с. 207—213.

У пропонованому навчальному посібнику висвітлено найважливіші положення вчення про конституцію, основні етапи історії Конституції України, її юридичні властивості, основні принципи, структуру, функції, порядок реалізації, тлумачення, внесення змін у неї та її охорону. Для студентів і всіх, хто цікавиться питаннями конституціоналізму.



Стецюк О. Основи теорії конституції та конституціоналізму: посібник для студентів. – Львів.: Астролябія. – 2003. 232 с.

Посібник укладено і видано в рамках Програми партнерства університетів «Орегон – Львів» на матеріалі вибраних лекцій зі спецкурсів «Основи теорії конституції», «Вступ до сучасного конституціоналізму», «Конституційна юстиція», які автор читає упродовж останніх років у Львівському національному університеті імені Івана Франка.



Інна Тетарчук "Конституційне право України. Для підготовки до іспитів. К.: ЦУЛ, 2021. –160 с.

Метою упорядкування посібника «Конституційне право України» є надання студентам базових знань з теорії конституційного права і змісту конституційного законодавства, формування у них навиків і умінь їх глибокого осмислення і творчого застосування на практиці. Головними завданнями посібника є: – подання студентам знань теорії конституційного права, – розвиток у студентів навиків самостійної творчої роботи при

закріпленні теоретичних знань у ході вивчення курсу, – закріплення навиків самостійного вивчення і аналізу законодавства. Посібник стане у пригоді всім, хто бажає озброїти себе системою загальнотеоретичних знань про

конституційне право, без яких неможливе успішне засвоєння інших юридичних навчальних дисциплін та власне успішна практична юридична діяльність



Конституція України : офіц. вид. : за станом на 1 січня 2006 р. / Міністерство юстиції України. - Київ , 2006. – 126 с. - (Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.)

Це ювілейне видання, присвячене 10-річчю прийняття Конституції незалежної України, із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV.



Олійник А.Ю. Актуальні проблеми конституційного права України. К : ЦУЛ, 2020. – 554 с.

У підручнику на підставі узагальнення діючого законодавства та юридичної практики розглянуто поняття та зміст теорії конституціоналізму, предмет, методи, систему і розвиток конституції та її реформування, конституційно-правове становище людини і громадянина в суспільстві та державі в умовах конституційної реформи, реформування основ народовладдя, утворення і функціонування органів законодавчої, виконавчої, судової влади і контрольно-наглядових органів та органів, посадових і службових осіб місцевого самоврядування, територіального устрою України та конституційний статус Автономної Республіки Крим.

Розрахований на студентів-магістрів юридичної спеціальності, аспірантів, докторантів, викладачів та всіх, хто цікавиться питаннями актуальних проблем конституційного права України

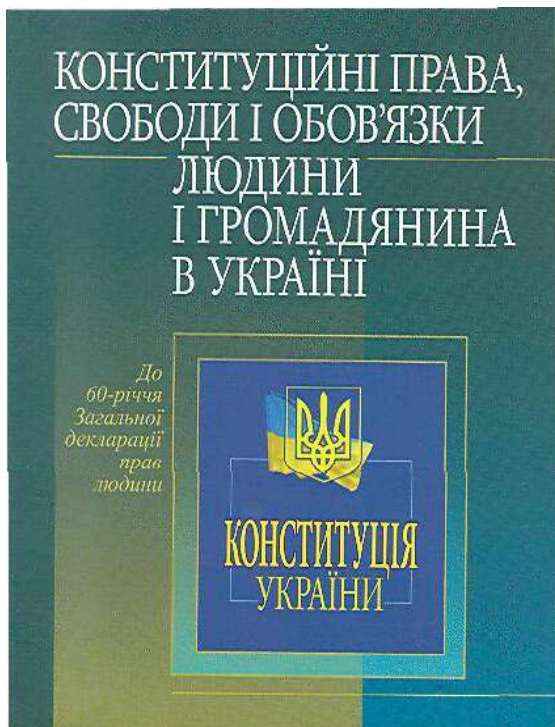


**Конституція України. – К.:
ЦУЛ., 2023**

Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 10.11.2021. Відповідає офіційному текстові.

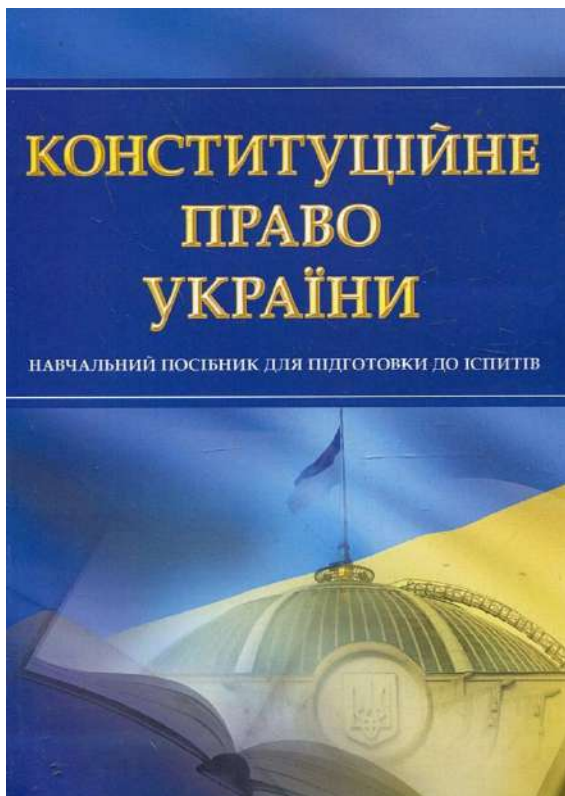


Основи конституційного права України: підручник / М. І. Козюбра [та ін.]; ред. В. В. Копейчиков; Державний український педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Юрінком, 1997. – 208 с. У підручнику розкриваються соціально-правова природа конституції, її специфіка як акта прямої дії. Дається системне висвітлення конституційних положень, визначаються правові поняття та терміни. Структурно підручник побудовано за змістом Конституції України. В ньому чітко розмежовуються логічні зв'язки, відслідковується система конституційних стримань та противаг, конкретизуються питання прав, свобод та обов'язків людини та громадянина, проведення виборів та референдумів, роз'яснюється компетенція органів державної влади, органів місцевого самоврядування та правосуддя.



Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / Ю. С. Шемшученко [та ін.]; ред. Ю. С. Шемшученко; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К.: Юридична думка, 2008. – 251 с.

У книзі розкривається сутність і зміст конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні. Проаналізовано основні права, свободи і обов'язки, висвітлено механізми їх забезпечення.



І. Тетарчук, Т. Дяків Конституційне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів . –К.: ЦУЛ, 2021.218 с.

Метою упорядкування посібника «Конституційне право України» є надання студентам базових знань з теорії конституційного права і змісту конституційного законодавства, формування у них навиків і умінь їх глибокого осмислення і творчого застосування на практиці. Головними завданнями посібника є: – подання студентам знань теорії конституційного права; – розвиток у студентів навиків самостійної творчої роботи при закріпленні

теоретичних знань у ході вивчення курсу; – закріплення навиків самостійного вивчення і аналізу законодавства. Посібник стане у пригоді всім, хто бажає озброїти себе системою загальнотеоретичних знань про конституційне право,

без яких неможливе успішне засвоєння інших юридичних навчальних дисциплін та власне успішна практична юридична діяльність.



Годованець В. Ф. Конституційне право України : конспект лекцій / В. Ф. Годованець ; МАУП. - Київ : МАУП, 2000. - 216 с.

В конспекті лекцій висвітлено найважливіші положення вчення про конституцію, основні етапи історії Конституції України, її юридичні властивості, основні принципи, структуру, функції, порядок реалізації, тлумачення, внесення змін у неї та її охорони



Бойко О. Д. Історія України : посібник / О. Д. Бойко. - 2-ге вид., допов. - Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. - 656 с. - (Альма-матер).

Виклад історичних подій в другому виданні посібника доведено до середини 2001 р. Глава 19 «Україна на шляху незалежності» містить розділ «Конституційний процес», де представлені його основні етапи, особливо пов'язані з прийняттям Конституції України 28 червня 1996 року.



Конституція України: подарункове видання / упоряд.: Л. І. Бірюк, Н. І. Адамчик, Є. Г. Кудлай [та ін.]. Київ: ВАІТЕ, 2021. 324 с.

У подарунковому виданні подано офіційний текст Конституції

України станом на 1 травня 2021 року разом із витягами з рішень

Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення її статей. Видання містить перелік усіх рішень Конституційного

Суду України щодо офіційного тлумачення положень Конституції України в чинній і попередній редакціях та юридичні позиції Конституційного Суду України стосовно її статей. Видання призначене для фахівців органів законодавчої, виконавчої та судової влад, депутатів, юристів-практиків, наукових працівників, студентів юридичних вишів.



Конституційне право : навч. посібник / Д. Терлецький, М. Афанасьєва, Ю. Батан [та ін.] ; за заг. ред. Д. Терлецького ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 584 с.

Навчальний посібник підготовлено відповідно до вимог державних освітніх стандартів для викладачів закладів вищої освіти та здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, що навчаються за спеціальностями 081 – «Право», та 293 – «Міжнародне право». Систему конституційного права викладено на засадах її багатоаспектності, що цілком виправдано у зв'язку з об'єктивністю існування багатьох рівнів зазначеної системи. До змісту навчального посібника включено складники, які засвідчують на- укові

напрацювання кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія».



**Конституційне право України :
підручник / [Т. М. Слінько, Л. І.
Летнянчин, Ф. В. Веніславський та
ін.] ; за заг. ред. Т. М. Слінько. –
Харків : Право, 2020. – 592 с.**

Підручник підготовлено
відповідно до вимог державного
освітнього стандарту колективом
науково-педагогічних працівників
кафедри конституційного права України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого. Заслуговує на

увагу новаторська структура підручника, яка не є простим віддзеркаленням структури Конституції України. Авторський колектив пропонує розпочати вивчення конституційного права з адекватного усвідомлення теоретичних засад і цінностей органічного конституціоналізму, універсальних принципів конституції західного типу, а також конституційного ладу України, прав людини та основоположних свобод, компетенції вищих органів державної влади, територіальної організації Української держави. На рівні сучасних вимог ви-кладені у підручнику також інші важливі питання, що впливають із суті цієї навчальної дисципліни. Для студентів, аспірантів і викладачів юридичних закладів вищої освіти та юридичних факультетів

Совгіря О.В., Шукліна Н.Г.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

повний курс

навчальний посібник



ВИДАВНИЦТВО ЮРІНКОМ ІНТЕР

Совгіря О.М., Шукліна Н.П. Конституційне право України: Повний курс: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип., К.: Юрінком Інтер, 2023. 556 с.

У навчальному посібнику висвітлено питання щодо: характеристики конституційного права як галузі національного права України, основ вчення про конституцію, основ конституційного ладу України, конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні, конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні, форм безпосередньої демократії (прямого народовладдя), конституційно-правових основ організації і здійснення державної влади в Україні, законодавчої влади в Україні, конституційно-правового статусу Президента України,

виконавчої влади в Україні, судової влади в Україні, Конституційного Суду України, територіального устрою України, місцевого самоврядування в Україні.

Навчальний посібник може бути використаний студентами у навчальному процесі, аспірантами та викладачами юридичних і гуманітарних вищих навчальних закладів та факультетів, науковцями, народними депутатами України, державними службовцями, посадовими особами органів місцевого самоврядування, активістами політичних партій та інших громадських об'єднань, а також всіма, для кого є цікавим вивчення конституційного права України.

Навчальний посібник також стане в пригоді при підготовці до вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право», а також при підготовці до відповідних кваліфікаційних іспитів кандидатам на посади суддів, прокурорів, на здобуття свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю.

Шановні користувачі!

**Бібліографічний огляд , представлений Вашій увазі –
далеко не повний перегляд книг, що містяться в нашій
бібліотеці. Змістовніше Ви можете ознайомитись з
літературою на тему « Конституція - основний закон
державотворення» та поповнити свої
знання, завітавши до бібліотеки УКД .**

